

Эгэ хайхан нютагаа эд хамта мандуулаа!

БҮРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
СЕНТЯБРИН
18
Намарай дунда улаагшан
тахя
нарн 6
СРЕДА
гарагай 4
№178 (19518)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Буряад Республикын Правительствоада

"ДОЛОО ДАХИН БОДОЖО ҮЗӨӨД..."

Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи иргэдийн туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна.

эмхинүүдтэ хайшан гэжэ шийдхэхэ тухай" асуудалаар дуралхануудые оруулба. Арадай Хуралай эмхидхэлэй - хиналтын управлениин ахмад мэргэжэлтэ Е.Т. Протасов "Нютагуудай өөхэдэн хүтэлбэрийн эмхинүүдэй депутатудай тэмдэг тухай" асуудалаар элидхэ хэн. Тэрэнэй дүрсэн Арадай Хуралай депутатдай значогтой адирхуу байха. Хотодо - 34, республикада - 314 депутат юм. 300-500 тиймэ тэмдэгүүдые бүтээхын тула 10-12 миллион түхэриг хэрэгтэй болоно гэжэ Е.Т. Протасов хэлэбэ. Тэмдэгэй дүрсэ Сөвөдэй гэшүүд баталжа, тус хэрэгтэ мүнгэ номолхо тухай шийдхэбэри абаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай өөхэдэн хүтэлбэрийн захиргаанай толгойлогшын орлогшо В.П. Кушнарёв "Мухар-Шэбэрэй аймагай өөхэдэн хүтэлбэрийн Уставай проекттэй" танилсуулаа. Сөвөдэй гэшүүд Уставыень найшаагаа, гэбшье зарим тэды дутагдалнуудые зааба. Муйскын районой өөхэдэн хүтэлбэрийн захиргаанай толгойлогшо А.А. Мезенцев "Муйскын районой захиргаанай сүлөө тушаалуудта конкурс үнгэрэхэ тухай" Президентын дэргэдэхи нютагуудай өөхэдэн хүтэлбэрийн талаар сөвөдэй 1996 оной мартын 1-дэ абахан тогтоолой дүүргэлтэ тухай элидхэбэ. Конкурсын ёхоор засагай тушаалуудта шэлэнг абаха гуримые найшаажа, сөвөдэй гэшүүд саашадаа республика соогоо хэрэглэбэл, таатай зохид байха гэжэ онсо тэмдэглэбэ.

захиргаанай ажал хэрэгүүдые шалгаанай дүнгүүдээр "Буряад Республикын муниципальна албан тухай" Хуулин ехээр хазгайруулагданание бодото жэшээнүүд дээрэ гэршэлбэ. Хотын мэрийн 314 тогтоолой 100 гаранинь хуулида харша гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Тийхэдэ коммунальна хангалтын түлөө мүнгэ түлэлгын шэнэ тарифуудые мэр бэшэ, харин хотын Сөвөдэй гэшүүд баталдаг юм гэжэ хэлэгдэнэ. Гадна зондо газар хубаарилгын болон гэр байрын асуудалууд хуулида харша ёхоор бөөлүүлэгдэнэ гэжэ Г.К. Языков мүн лэ тэмдэглэбэ. Хуули ёхоной асуудалуудар Президентын тулалгаша В.А. Золотоев хотын захиргаанай шалгалтын зарим мэдээнүүдые согсолбо. Жэшэнь, мэрэй орлогшо А.П. Фирсов хуулида эрхгүй аад, хэдэн фирмэ болон коммерческэ бүлгэмүүдые эмхидхэн байгуулжа, хуули буса ябадал хэнэ гэжэ хэлэбэ. Мэрэй нүгөө орлогшо И.В. Куриленко "Хайм" фирмэ, хизаарлагдмал харюусалгатай "Мотель" нэгдэл байгуулалсажа, мүн лэ хуули хазгайруулна. Тийхэдэ "Маргарита" болон "Бурятавтоаз" фирмэнүүдтэ лицензигүйгөөр "Жигули", "УАЗ" түхэлэй автомашинуудые наймаалха эрхэ үгтэнэн байна. Мэрийн тушаалта нюурнуудай хуули хазгайруулан олон ябадалнууд нэрлэгдэбэ. Зүблөөнэй түгэсхэлдэ В.К. Агалов тогтоол абахынгаа урда тээ юристнуудээр найнаар зүбшэн хэлсэжэ, найса бодожо үзэхыень захиргаанай толгойлогшодто дахин хануулба.

Б-М. БАДАНОВ.

ГҮРЭНЭЙНГӨӨ УРДА ГАБЬЯАТАЙ БАЙНАНЭЙНЬ ТҮЛӨӨ

Буряад арадаймнай урда хараха арбан хүн гүрэнэйнгөө урда габьяатай байһанайнгаа түлөө орден, медальнуудаар шагнагдаба, үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэбэ. Россин Федерациин Президент Б.Н. Ельцинэй байгша оной июниин 7-ной Зарлигаар олгогдоһон энэ шагналнуудые Буряад Республикын Президент Л.В. Потапов барюулба. Эсэгэ оронойнгоо урда габьяатай байһанайнгаа литература ба искусствын хүгжэлтэдэ ехэ хубитаая оруулһанайнгаа түлөө уран зохёолшо Дамба Зодбич Жалсараев "Эсэгэ Оронойнгоо урда габьяатай байһанай түлөө" гэнэн 4-дэхи шатын орденээр шагнагдаба. Арадай зохёохы ажалай республиканска түбэй ахалагша мэргэжэлтэн В.В. Абгадаевада Хүндэлэлэй орден зүүлэгдэбэ. Энэл орденээр "Бурятзолото" гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор В.А. Дмитриев шагнагдаба. Искусство ба соёлой талаар Эсэгэ оронойнгоо урда габьяатай байһанайннь түлөө Улаан-Удын хореографическа училищиин директорэй орлогшо П.Т. Абашеевтэ Хани Барисаанай орден, Буряад

драмын театрай директор, артист М.Х. Жапхандаевта "Россин Федерациин арадай артист" гэнэн нэрэ зэргын тэмдэг барюулагдаба. Эрдэмэй талаар габьяатай байһанайннь түлөө Буряадай хүдөө ажахын академиин профессор, ветеринарна эрдэмэй доктор Ю.А. Тарнуев ба түүхын эрдэмэй доктор Ш.Б. Чимитдоржиев хоёрто "Россин Федерациин эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша" гэнэн нэрэ зэргын тэмдэг зүүлэгдэбэ. Буряад Республикын финансын министр Г.В. Шлыковада "Россин Федерациин габьяата экономист", Буряадай драмын театрай артистка М.Ц. Зориктуевада "Россин Федерациин габьяата артист", "Бурятхлебпром" акционернэ бүлгэмэй генеральна директор Б.Б. Цыденовтэ "Россин Федерациин эдээ хоолой индустриин габьяата хүдэлмэрлэгшэ" гэнэн нэрэ зэргэнүүд олгогдоһон байгаа. Шагналнуудые барюуланай һүүлдэ Л.В. Потапов булганда бэеын элүүр энхые, ажалдань амжалта хүсэһэн байна.

А. ГЕРГЕНОВ.

ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД ОЛОШОРНО

Буряад Республикын хунгуулин комисси "Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай хунгалта тухай" хуулигай зохиддуулан, хунгуулин Стеклозаводской 63-дахи округһоо депутатта кандидатуудаар бүридхэлдэ абаба гэбэл: Егоров Евгений Матвеевич, 1949 ондо түрэнэн, "Буддын пенсионно жасын" сөвөдэй түрүүлэгшэ, бүлэг хунгагшадаар дэбжүүлэгдээ, Улаан-Удэ хотодо ажаһуудаг. Кушмелев Павел Павлович, 1952 ондо түрэнэн, Солдадуудай эхэнүүдэй комитетэй түрүүлэгшэ, "Буряад Республикын эхэнэрнүүдэй холбоной" нэгдэлээр дэбжүүлэгдээ, Улаан-Удэ хотодо ажаһуудаг. Тус округто Арадай Хуралай депутадта кандидатуудаар үшөө гурбан хүн энээнһээ урид дэбжүүлэгдээ гэжэ мэдээсээгдээ хэн.

БҮРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряад Республикын Арадай Хуралай арбан нэгдэхэ сесси 1996 оной сентябрийн 23-да үглөөнэй 10 сагта Арадай Хуралай заседанинуудай зал соо хүдэлмэригээ эхилхэнь гээд Буряад Республикын Арадай Хуралай Совет Арадай Хуралай депутатууда мэдээсэнэ. 1996 оной сентябрийн 23-най үглөөнэй 9 сагһаа депутатууд бүридхэлдэ абтаха юм.

ДУРЫЕМНАЙ ГУТААБА

Хотын мэрэй өөрынгөө орлогшодой нэгэндэ бүдүүлгээр хандалга гайхал түрүүлнэ. Мүнөөшье болотор өөрын онсо бодол хэлэхэ гээшэ хэһээгдэдэг зандаа ха юм. Улаан-Удын 18-дахь ба 49-дэхи хургуулинуудта багшанарай бүлэгүүдэй суглаан болоһон байна. Эдэ хургуулинуудай байдаг хунгалтын округһоо городской Сөвөдэй депутадар Б. Дымбрылов хунгагдаһан байгаа. Хүн зоной этигэл найдабарыда хүртэһэн депутадта городой мэрэй хуули бусаар хандаһыень багшанар буруушаана. 9-дэхи медицинскэ нэгдэлэй коллектив иимэл ханамжатай гэжэ тус хунгалтын округто Б. Дымбрыловэй этигэмжэтэ нюур байһан В. Дианов хэлэнэ. Мүн тийхэдэ В. Дианов республикын Арадай Хуралай

депутадта кандидат, мүнөө гадаадын экономикын ба уласхоорондын харилсаанай талаар министрэй уялга дүүргэгшэ В. Морозовой этигэмжэтэ нюур байһан юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй хэлэхээр, Улаан-Удын Октябрска районой ЖЭУ-гай хүтэлбэрлэгшэдэй суглаан дээрэ Улаан-Удэ хотын мэрэй шийдхэбэри дурьемнай гутааба гэжэ сугларгагад мэдүүлэе. Тэдэнэр Б. Дымбрыловтэй сугтаа олон жэлдэ хүдэлмэрлэн, тэрэниие урагшаа ханаатай мэргэжэлтэн, сэбэр нэшхэлтэй хүн гэжэ мэдэнэ. Мүн тийхэдэ энэ районой байрын-коммунальна ажахын хүтэлбэрлэгшэд хотын мэрэй шийдхэбэриг буруу гэжэ тоолобо.

Т. ГОЛИНА.

ШАГНАЛ

Илтгын гурим сахилгада ажилгайгаар хүдэлмэрлэхэ түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной сентябрийн 9-нэй иргэдийн туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна. Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев бүгдэдэ арадай газетэ рүү туслах ажиллагаа үргэлжлж байна.

Буряад Республикын
Правительствата

ТЭЖЭЭЛЭЙ НӨӨСЭ ҮШӨӨЛ БАГА

Республикын ажахынуудай бүхы сабшалангай 60 гаран процент тамайнь лэ мүнөө сабшагдаад байна. Нөөсэлэгдээн үбхэнэй хэмжээн хараалагдаһан түсэбэй хахадын лэ шахуу болоно. Сенаж болон витаминтай ногооной гурил мүн лэ түсэбэй хахадһаа шүүд үүхэн бэлдэхэдээ. Энэмнай нёдондо жэлэйхидэ орходоо, нураггүй доогуур. Гэхэтэй хамта, үхэр малаймнай тоо улам үсөөржөл байна. Тиймэнээ нөөсэлэгдээн үбхэн, малаа ондо оруулхата дүхэжэл ошохо бэшэ гү? Тээд иигэжэ бодомжолоод лэ ханаа амар байһанай хэрэг үгы ха юм даа. Ута үблэй шэмэрүүн хүйтэндэ үхэр малаа тобир гэнхээтэй, шэмэтэй байлгахын тула үбхэ тэжээл элбэгээр лэ байхатаа, үлүү болохогүйень хэн арсахаб. Эдэ бүтэдые хараадаа абан, үбхэ хуряалгын Ивалгын, Сэлэнгын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын аймагуудта хэр ябажа байһан, ямараар эмхидхэгдээн тухай асуудалнуудар, республикын Правительствата ба Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрствэдэ хаяхан зүблөөн болобо.

Үбхэ бэлдэхэ ажал эдэ аймагуудта бэһэндэ орходоо нураггүй дээрэ ябуулагдабашье, нөөсэлэгдээн тэжээлэй хэмжээн үшөөл бага. Тиймэнээ тэжээл бэлдэхэ ажал үргэлжэлүүлхэ, үбхэ нэмжэ абаха ямар арга боломжонууд бий гэнэн ба бусадны асуудалнууд энэ зүблөөн дээрэ хэлсэгдээ.

Кабанскын аймагай тэжээл бэлдэхэгшэд республика дотороо хэзээдэнь түрүү эргэдэ ябадагынь олондо мэдэжэ ааб даа. Энэнь жэл кабанскынхид заһабарилгын эдэб хэрэгсэлүүдэй, тоһо түлшын болон трактор, машинануудай хэды дутадаашье наа, үбхэ бэлдэхэ ажалаа гэмгүй хайнаар эмхидхэжэ, хараалһан түсэбэйгоо 62 процентые нөөсөлөө. Сенаж эндэ баһал хайн бэлдэхэгдээ, витаминтай ногооной гурилай хэмжээн түсэбэй 58 процент болоо. Силос даралга мүнөө түдэг дунда, тээд энэ ажалай эрнэ һуудта гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ. Твороговско, Байгал-Хударинин, Ойморой ба Ханданы совхозуудта үбхэ хуряалга дүүрэнхэй.

Тэжээл бэлдэхэгшын халуун хаһада эбдэрһэн техникэ дары түргэн заһабарилгын тула энэ нүүдэл мастерскойнууд бэлдэгдэжэ, урагшатай хүдэлнэ. Тоһо түлшын талаар дутадаха ушарнууд балай үгы байгаа. Гэбэшье зарим ажахынуудта тэжээл бэлдэхэ ажал эмхигүй байгаа гэжэ зүблөөн дээрэ хэлэгдээ. Тийхэдэ Корсаковой колхозой 6 комбайн таряа хуряалгада үшөө бэлдэгдээгүй, 4 жаткын нэгэнь лэ заһабарилгаа.

Аймагта байһан 106 комбайнай 67 процентнь лэ бэлэн. Заһабарилгын эдэб хэрэгсэлүүд "Бурятск-агропромснаб" ба "Улан-Удэагроснаб" предприяинуудай складта ороо. Тиймэнээ заһабарилгын хэрэгсэлүүдые абахаар үгтэһэн 807 миллион түхэригэй урьдаламжын ашаар, кабанскынхид үшөө олон комбайн, жаткануудые

заһабарилан хэрэглэхэ аргатай.

Мухар-Шэбэрэй аймагта энэ жэл үбхэ хуряалга хэзээ хэзээнэйхидэ муу. Түсэбэй оройдоол 26 процент үбхэн нөөсөлөгдөө. 1350 тонно сенаж даража абаха түсэбтэй наа, нэгэшье тонно шэмэтэ энэ тэжээл мүнөө үгы. Хабар зунай ган гасуур аймагай сабшалангуудые гам хайраггүй "дүргөө". Ушар тиймэнээ, абахашье байбаль, ногоон үгы, үблэй үедэ эндэ тэндэһээ үбхэ бэдэрхэ саг ерэхэн хаш.

Сентябриин 5 болотор таряа хуряалга "Искра" колхозһоо бэһэтээ үшөө эхилээдүй байһан байна. Тоһо түлшын үгы дээрэһээ паар хахалалга болуулагданхай. Таряанай тоогууд дээрэ бэлдэхэлэй ажал муу ябуулагдана.

Ороһо сөбөрлэхэ, хагааха хэрэгсэлүүд хүсэд хайн заһагдаагүй. Гэхэтэй хамта, бүхы тоогууд дээрэ таряа асараад обоолон адхаха талмайнууд асфальтаар хушагданхай.

Сэлэнгын аймагай ажахынууд энэ жэл үбхэ гэмгүй хайн хуряажа шадаа (түсэбэй 68 процент). Силосынь энэл тухай дарагдаа. Сенаж нөөсөлхэ ажал эндэ хайн ябуулагдаагүй байна (27 процент). Паар хахалалга мүн лэ муу. "Тоһо түлшын үгы дээрэһээ нимэ байдаа тогтоо", гэжэ Сэлэнгын аймагай хүтэлбэрилэгшэд зүблөөн дээрэ мэдүүлээ.

Загарайн аймаг энэ жэл тэжээл бэлдэхэгшэд шадамар бэрхээр үнэргэгдэн байгаа. Тээд таряа хуряалга унжагайруулна. Оройдоол 11 мянган гектар талмайһаа таряа хуряаха байһандаа юм гү, али үшөө юуһээ юм - сентябриин 5 болотор загарайнхид энэ ажалаа үшөө эхилээдүй байгаа.

Ивалгын аймагай тэжээл бэлдэгшэд хараалһан түсэбэйгоо хахадһаа ехээн лэ үбхэ бэлдэхэ. Сенаж үгы, силос түсэбэй 31 процент дарагдаад байна. Таряа хуряалга сентябриин 5-най байдалаар мүн лэ эндэ эхилээдүй. Паар хахалалга, тоһо түлшын үгы дээрэһээ баһал болуулагданхай.

Россин Федерациин эдээ хоолой корпорациһаа абанан урьдаламжын мүнгэ яжа бусааха тухай асуудал энэ зүблөөн дээрэ мүн лэ хэлсэгдэб. Жэшээнь, Ивалгын аймаг нёдондо жэл энэ корпорацида 1,5 миллиард түхэриг үритэй байбал, мүнөө жэл тэрэнэй хэмжээн 2,4 миллиарда хүрэб. Бэһэшье аймагуудай үри шэри ехэ.

Шанартай тэжээл бэлдэхэ хаһа үнэроо. Тийбэшье арга боломжоороо үбхэ абахал хэрэгтэй. Силос нөөсөлхэ ажалынгаа эршье нэмээхэ шухала. Таряа хуряалга шамдуулха гэхэһээ эхилээд хурса хоорэлдоон болоо. Зүблөөнэй дүнгоор абтанан тогтоол соо эдэ бүгэдэ асуудалнууд эрилтэ ехэтэйгээр хэлэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Эдэ аймагуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй дарганар В. М. Коршунов, П. Ж. Дармаев, В. Ф. Викулов, П. Б. Банзаров ба Сэлэнгын аймагай ооһэдын хүтэлбэрин захиргаанай гулваагай орлошо Ю. Н. Могилевский гэгшэд энэ зүблөөндэ уригдажа, тоосоо хээ.

З. ТЭЛИН,
манай штатнабэшэ корр.

Бэлшээрийн хаһа ямараар үнгэргэгдэнэб?

“АДУУН - МАНАЙ ОМОГОРХОЛ”

Тэрэ үдэр үргэн талын дундуур таран бэлшэжэ ябаһан үхэрнүүдэй тээ саагуур хүрэг адуунайшье баһал жэгтэй гоёор монсогойрон бэлшэхыень харахадаа, эзэниин дүтэ нааша үгыл ёһотой гэжэ ханаа хэм.

Юуб гэхэдэ, жэлэй ямарынь сагта бэлшээри дээрэ адуунай хажууһаа һалангүй дахажа ябаха хүн хомор лэ байдаг ха юм. Эдэмнай томо амитад, иишэ тишээ ехээр тарадаггүй, гол түлэб азарга азаргаараа бүлэг болоод ябадаг. Тиймэнээ тэдэниие ходо хахижа байһанай үлүү. Имагтал таряанай ургасада ороогүй, сабшалангай ногоо гэхэхэггүй хаань, адуушад тэдэниээ хэдэн хоногоор эрьеншьегүй, орхижорхёод байдаг шуу.

Тийгэжэ бодоһоор байтарни, тэдэ адуун тээһээ эмээл моритой нэгэ хүн хатаруулаһаар манда дүтэлжэ ерэбэ. Танилсабабди. "Энэмнай "Коммунизм" колхозой адуушадай нэгэн Владимир Артамонов байба.

- Гэгээн сагаан үдэр дунда адуун хүрэгые иигэжэ тойрожо тогтоожо байгаад адууһанай хэрэгын юуб? Эдэш зүндөө бэлшээд ябадаг амитад бэһэ гү? - гэхэдэмни, Владимир Иванович бага мийд гээд, иигэжэ хэлэнэ:

- Ямарынь малые адуулха, харууһалха хэрэгтэй ааб даа. Зүндэнь орхижорхёо наа, юуншье боложо магад. Эндэ дардам харгы дүтэ, адуун, илангала унага, даагад харгы хүндэлэн гаража ябаһаар машина, тракторта дайрагдажа болохо. Мүн баһа ходо залажа, туужа, хайн эдисэтэй газарынь оложо адуулаха хэрэгтэй. Тиймэнээ манай колхоздо адуун хүрэгые үдэр һүниггүй ээлжээр маныхын тула эдэ 200 гаран адуунда 4 хүниие табинхай. Мүн Түгнын голдо бэлшэдэг нүгөө бүлэг адуушынь баһал 4 хүн харууһална.

- Тантай сугтаа хэд хүдэлнэб? - гэжэ асуубаб.

- Нүхэдни яһала дүршэлтэй хүнүүд даа. Владимир Туголуков, Андрей Варфоломеев, Михаил Тараканов гэгшэд. Бидэ сугтаа 6-7 жэлдэ хүдэлнэбди, - гэнэ адуушан.

- Хэр угһаа хойшо "Коммунизм" колхоздо адуун хүрэгтэ анхарал ехэ хандуулагдадаг гэлсэгшэ. Тэрэ зүб гү?

- Ажахымнай бусад халбаринууд хэр хайнаар эрхилэгдэдэг юм, мэдэнэгүйб. Харин адуунда анхарал дутаагдадаггүй. Гансахан үүлтэртэ азаргануудемнай хараа наа, гайхахат. Тэдэнэй ашаар адуунай үүлтэр хайн

болгодоно. Манайдап ородой хатарша, гүйгөөшэ мүн хүдэр томо владимирскэ үүлтэрэй адуун үсхэбэрилэгдэдэг юм. Энээ дээрэһээ тэдэмнай хоёр ондоо хүрэг болгодож хубаагданхай, - гэнэ В. И Артамонов.

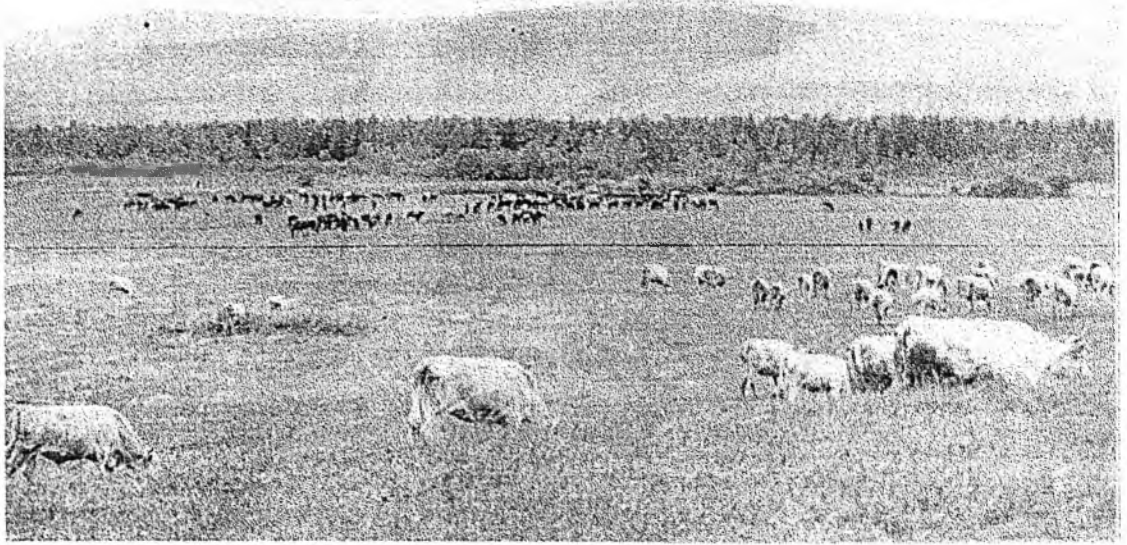
Энэ хэлээшэнь зүйтэй хаш. Нёдондо намар тус колхозой түрүүлэгш: Григорий Георгиевич Варфоломеев, адуушад бригадир Ефрем Евстигнеевич Оленников гэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэмни, тэдэнэй хэлэхэ юумэн адуу морид тухайл хэн. "Адуун хүрэг - манай омогорхол юм" гэнэн үгэнүүдынь дууддаа бэлэй.

Нээрээшье, бүхы Мухар-Шэбэрэй аймаг соо аяар 500 шахуу хээрын адуутай (унагай моридгүйгөөр) ондоо ажахы үгы ёһотой. Мүнөө юунэйшье боложо байхата, энэ колхозойхид адуун хүрэгөө үсөөлнэгүй. хайн үүлтэрэй адуу, мүн адуунай мяхашынь жэл бүхэндэ горитойгоор худалдадаг зандаа.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
адуушай В. И. Артамонов.
Бүри саана адуун хүрэгын бэлшэжэ ябана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ
фото.

**АЖАЛ ХЭНЭН -
ЖАРГАЛ,
АЛГАМ ХУУХАН -
ГЭМШЭЛ**

Иимэ гаршагтай тусхай хуудаһые коммунист хүмүүжүүлгэдэ зориулһан байгаабди. Үмсын ажалаар дашуураад, колхозой ажалһаа хулжагшадые, архи уугаад, хүнгэхэнөөр мэхэтэйгээр эндэтэндэ хүрөөд ябагшадые, хүнгэн олзын хойноһоо дашуурагшадые хяа шүүмжэлһэн, шог шорон зурагуудтайгаар иимэ хуудан барлагдаһан байна. Энэмнай 1960 он - колхозой гэлүүд хубидаа газар гэшхэхэ малгүй, ган гэхэ нохойгүй, газарайшые эдээ ургуулжа зоболтогүй гэнэн урягай гүрэн дотор бээлүүлэгдэжэ эжилһэн үе байгаа.

Манай ороной ээлжээтэ вождь Н. С. Хрущевой эрхилжэ байһан уряа, хараа шугам тэрэ үедэ иимэ байһан гэе. Нү, мяхаар Америкые хүсэхэбди, хамаг юумэн элбэгжэхэ, хамтаараа ниитын столовоһоо хооллодог болохобди гэжэ хамаг зониие найдуулдаг бэлэй. Иигээд лэ дээрһээ бууһан уряа, политикэ захиралта боложо бээлүүлэгдэдэг хуулитай байһан. Энээнине дүүргэхын гүлөө бултаараа тэмсэжэ ородог байгаабди. Газетын бэшээшэд гуурһанайнгаа курсые, эди шэдиэ эдээн руу үүрүлдэг, "залхуугай дахуул - архи" гэхэ мэтын зоний шэхэндэ торохоор гаршагтай шүүмжэлэл дэлгээхэ гэжэ зободог бэлэйбди. Үмсэдөө барижа байһан ганса нэгэн үнээ, тахьяануудаа, поршохонхонуудаа, тэрэ тоодо шислээимнайшые захаархид түргэнөөр үгы хэжэ эхилээ бэлэй. Юумые үгы хэхэдэ бэлэн, байгуулхань шухаг, Хубин зөөридэ абыастай, тэмжэ шуналтай хүнүүд олон гэхэ зэргээр бэшэдэг байгаабди. Хүрбэ нютагта гэдэн үхэртэй, гахай, шубуудаар дүүрэн, үшөө дээрһээ аяар 70 соото газар гэдэдэг Елена Солдатова дүүбүүдтээ хамтын ажаалда бабаадаагүй, хүнгэн олзо сохёод хуудаг гэхэ мэтээр эндэ шүүмжэлэгдэһэн байна. Олон тоо, баримтануудтай сасуулбаринууд, хүнүүдэй эрэнүүдтэ шүүмжэлэгдэнүүд эндэ дурдагдана. Элитэ поэт Цырен-Базар Бадмаев "Дарга гэжэ "давай" гэнэн фельетон шулазгөөр бэшэһэн байна. **Эхэл хонин Жалсарай Эли нютагта ажаһуудаг: "Дарга болгоболтнай - элүүрби, Дархан болгоболтнай - шертонитайб".** - гэдэг ноён болохо дуратай энэ хүн хаалишан ажалтай эхэнэр хүхэрйнгөө хүзүүн дээрэ

хуудаг лэ байгаа ха даа. Саашанхи шүлэглэмэл мүнүүдыень бүдурда. Тиин эдэ бүгэдэн сагай эрхээр хэгдэһэн гэжэ зон ойлгоно бээ.

Мүнөөнэй сагай хэмжүүрһээ эдэ бүгэдые харахада, ехэшые жэгтэй байна, байхашые ёһотой. Теэд үе саг бүхэн өөрын шарайтай, өөрын үзэл бодолтой, өөрын эрилтэтэй гэхэ зэргээр бултыень бү тоолое. Зүгөөр коммунист хүмүүжүүлгын арга методууд модохир

тэрэмни мүнөө одоногүй, тиигээшые хаа, тэрэ хүнэй түхэл шарай элеэр ханагдадаг.

**ХАШАРТАЙ
КОРРЕСПОНДЕНТ**

Жара бага гаран он нэн ха. Бурядай нэгэ нютагта болоһон ушар. Томуу даа хабтаһа хутадаа хабшуулһан хүн МТМ тээһээ түргэнөөр алхалаад ерээ. Энэ хадаа совхозой директор.

- Мэндээ, мэндэ! - гэбэ. - Та хэзээ ерээт?

- Мүнөө жэлямар дүүржэ байна гэшэ? - гэбэб, аягүй байдалые холодуулха гэжэ оролдоном.

- Дунда зэргэхэн даа. Концы с концами сведём, наверно. Гаргашамнай ехэ болошоо ха юм. Нёдондо үбэлдөө үбһэ, холоомо бузар үнэтэйгөөр худалдажа абтаа бшуу. Черт возьми. Энэмнай бидэнэрээ хуу залгижархёо ха юм. Абаһан продукциимнай өөрын үные ехэ болгоо юм аабдаа. Знаете, нёдондо аяар Яруунаһаа холоомо шэрээбши гүбди. Тэрэмнай алтан, алтан холоомон болоо ха юм.

Совхознай бузар ехэ гарзатай энэ жэлые дүүргэхэн гэжэ байгаад хэлсэнэ...

Совхозой ажахын жэлэй дүн гаргаһан энэ суглаанһаа тэмдэглэл бэшэжэ, газетэдэ гаргаһан, болиһоноо хананагүйб. Зүгөөр дүнгүүдэйнь ямаршуугаар гараһаниинь ойлгосотой болоно бэшэ гү даа.

**УНААГАА
ХҮТЭЛӨӨД
ЯБАГАЛБА**

Дайнай үеын жэлнүүд - 1942 оной гү, али удаадахи

"Буряад үнэнэй" 75 жэлэй ойдо

ГУУРЬАНАЙ ҮЗҮҮРТЭХИ МҮРНҮҮД

(Корреспондентын дэбтэрһээ)

мохоо, хүн зоной сээжэ зүрхэндэ хадуугдахаяа болиһон, хабтагар арха-барха уряа лозонгнүүд, бусад уряалай хэрэгсэлнүүд зоний нюдэндэ торохоёо болиһон-иимэрхүү байһан гэжэ бүгэдэндэ эли бээ. Саг сагаараа сахилза хүхөөрөө байдаггүй гэнэндэл сагай хубилаадшые байхадань, худалаар хүюулдэг гуримһаа хахасажа шадагданагүй гэхээл ханаа нэм. хураһан юумэн хураар таташагүй байдаг юм гү.

**ЗАНДАРГАН
ЗАНТАЙ ДАРГА**

Баруун урдахи аймагуудай нэгэндэнэ үнихэн болоһон ушар бэлэй. Нэгэтэ намай хорооной доогууршаг зиндаанай (таһагые даагша) даргадань ороод, ажалаараа дуугаралсажа хуунаб. Тиигэжэ байтарнай телефониинь хангирба. Трубка абамсаараа, тэрэ дарга гансата уурлашаба. Түрүүшын үгэһөө хашхаржа оробо, шэг шарайнь хобхо хүрэшэбэ, хоолойнь - түмэрэй абяншуу хахир. Ойлгоходом, хэлхээ холбооной зургаанһаа хонходоно хэбэртэй. Что такое, почему линию не восстанавливаете! - гэхэ мэтээр зандарна мүнөөхи дарга. Телефоной нүгөөтээхи хүн ушар шалтагаанаа ойлгуулхал гээ нэн ха. Теэд телефоной энэ тээхи дарга хүниие шагнаха аргань үгы. Элдэбын зиндаанай дарганарай юрын зонтой, өөһэдтөө доошонхи албатантай харилсадаг арга аашануудые хайса харагдаһан байха. Теэд тэрэ хүнэй зандарган ааша дан хэтэрүү шэнгээр намда үзэгдөө нэн гү. Тиимэһээ гү, али бэшэ гү, - юрэдөөл, энэ ушар толгой сооһоом гарадаггүй, нэгэ дэбтэртээ тэмдэглэжэ абаа нэм, теэд

- Мүнөө буубаб.
- Нү-үү, тиигээ хаа, ошо-жо амарыта. Би, байза, сейчас гостиница хонходоодхи хомни.

- Үгы, би тэндэһээ ерээбди, - гээд, аягүйрхэн байба.

Энэ директорэй ханаагаа зобоһыеншые тухайлжа байнаб. Урагүйшэгөөр бурханай түхөөһөн нюурын, уташаг үргэниинь, үшөө дээрһээнь ходо бултаганадаг ганса ноён яһалал уряангай энэ хүнэй шарайе угтаа гоёоногүй. Тиигэбэшые шаб гэмэ шанга алхасань, абари зангынь эдэ газар тээхи "дутагдалнуудынь" яһала балартуулна.

"Мүнөөдэр амаралтын үдэр, сүлөөдэ өөһэдөөрэн сугларжа, бии үгы юумэээ нюуса нөөсөгүй хөөрэддэхэ юм аад, энэ корреспондент хаанаһаа бии болоно гэшэб. Черт возьми. Байза, тэрэ гостиница руу эльгээжэ үзэхэ байна," - гээд энэ хүн бодонол ха. Тиигэһээр байтар, телефониинь хонгирбо.

- Алло, хэндэ хэрэгтэйбши?
- Үгы, та, Дондок Дугарович, гүт даа? - гэнэн абяан трубкаһаа дуудба.

- Тиимэ. Юун гэхээ ханаабши?

- Би хониндо орохо аргам үгы.

- Үгы, юрэдөө юумэ ойлгоно гэшэ гүт даа, али үгы гү? Энэмнай уборочно кампани овцеводство гэшэбши гү даа. Ойлгоно гүш даа! Ошохолта даа. Бэшэ разговор байхагүй.

- Үгы, аргагүйлби даа, - гэжэ байгаад трубкин саада тэнь үг-маг гэнэ хэбэртэй.

- Ошохоёо бэлдэгты. Би үглөөдэр тэрэн руутнай ябахаб, - гэжэ зандарганаар хэлээд, Дондок Дугарович трубкаһаа тос байса табижархиба.

- Үгы, та амарха байгаалта даа, - гээд нам тээшэ директор хандаба.

- ?!...

Иимэһээр байтарынь директорэй кабинет руу хүнүүд хубари хубариһаар орожол байна.

Партком руу оробобди. Секретариинь наһатай болоһон зузаан хара шарайтай хүн. Тухайлхада, ажалһаа хашарантаһан хүн гү даа гээд ханахаар. Газар тээһээнь харахада, юрэдөө энэ тушаалдаа һөөл таараагүй шэнгээр юундэб даа обёорогдобо. Теэд хүнэй газар талынь хараад, тобшолол хэжэ болохогүйл ха юм даа.

- Мүнөөдэр суглаатай гүт, - гэхэдэ, баһал "өөһэдөөл, өөһэдөөл доторойнгоо юумэ-хүүмэ хөөрэлдэхэ гээ һэмди..." гэнги, ондоо хүн байгаагүйл хаа хайн гэжэ намда тойруулан ойлгуулха ханаатайл нэн ха. Теэд журналист ямар хаад ушаруулха гэхэбта?

Хүнүүд сугларжа байна. "Т" үзэгэй маягтай столой хажуугаар, ханын хажуугаархи стулүүдтэ хүнүүд ороод хужал байна. Үндэр гэгшын бээтэй, нюурын яаха аргагүй эхэнэрэй түхэлтэй - нэгэ иимэтүхэл маягтай хүн ороод хууба. Нэгэ уран зохёолшын дүү бэлтылгэжэ ерээд хүнүүдээр хөөрэлдэнэ. Зоншые дүүрбэ. Суглаан эхилхэ тээшээ болобо. Жэлэй эсэс боложо байһан саг хадань тэрэн тухай хөөрэлдөөн болохол юм ха.

Совхозой бухгалтер нюдэндөө шэл хэнхэй, элидхэл хэжэ эхилбэ. Шэлэйнгээ дээгүүр зон тээшэ, зал руу харана. Ехэнхидээ саарһан, тоо тээшээ нюдэниинь тэгүүлэнхэй. Продукциин өөрын үнэ сэн соносхоно, уһанда абтаһан таряан тэды шэнээн гэнэ. Зарим фермэдэ хэдэн жэлэй туршада үнээн болотороо шэгнэгдэнэгүй. Буруунууд үхэжэ эхилбэ. Буруу, хашарагуудаа муудхаажа эхилээ хадаа бирагүй ажахы байна даа.

жэлэйн үбэл нэн гү, ханагданагүй. Агын округой дарганар "Всё для фронта, всё для победы" гэнэн уряа-зорилгы бээлүүлхын тулада колхозуудаар хайсал гүйлгэлдэдэг байгаа.

Согто-Хангилай сомоной "Улаан-Туяа" колхоздо (һүүлдэ һүдэнтэ, Согто-Хангил руугаа ороо нэн) партиин окружкой дарга Бухаров ерэнэн байгаа. Хэрэгээ бүтээгээд тэндэһээ һүдэнтэ нютагай "Социализм" колхоз ошохо болобо ха. Бэшэ унаагай байхагүйдэ тэмээ унуулаад табиһан байгаа. Эдэ колхозой хоорондохи зай арба гаран модо тухай хаабза. Ябажа ябатаргаа, бууха хэрэг гараба ха. холжорһоор бариһаар тэмээнһээ бууба. Теэд һөөргөө мордожо шадабагүй, тэрэ үндэр амитанда яагаад аһахабши. Яажа мордохоб гэжэ яһалал заажа үгэнэн байгаа. Тэрээгээрнь "һүг-һүг" гээд хоёр урда хүлэйн үбдэг дүнгэхэдэнь, урдаһаань һэбһэ хаяад лэ байгаа ха. Тиигэжэ тиигэжэ ядахадаа тэрэ дарга һэбһэ хяа хаюулшаһан, тэрэн бурзан сагаан болотороо хүрэшэһэн, тэмээгээ хүтэлэнхэй, һүдэнтэ орожо ерээ нэн. Тэндэһээ бусамсаараа энээн тухайдаа тэрэ дарга хөөрөжэ нүхэдтөө наада барюулаа нэн ха.

Энэ малай абари зан, тамирыень мэдэхгүй хаа, шортоо юм бээ. Тэмээн - табан хушуун малаймнай нэгэн гэшэ ааб даа. Агын округой урда захын колхозуудта олон юм нэн. Теэд аша үрэ үгэнэгүй, гарзатай гэнэн бэээрээ, барагсаан шахуу үгы хээ юм хэбэртэй. Урта худар гү, хаанаб даа, эды-тэды үлөө шэнгээр хэлсэгшэ. Дайнай жэлнүүдтэ хайн лэунаа, бүхы юумэ шэрэдэг байгаал даа. **Д. ЖУГДУРОВА.**

“ЗАЛУУШУУЛ, НЭГЭДЭГТЫ!”

“Презентаци” гэжэ үгые манайхин дуулахдаа, ямар нэгэ гоёор шэмэглэгдэһэн байшан залгу, али ордон соо хүн зоной олоор сугларһые, дуу хатар, магтаал юроолнуудые, сэнтэй бэлэгүүдые үгэжэ байһые ухаандаа оруулна ёһотой. Нүүлэй үедэ “презентаци” гэжэ үгэ нилээд үргэноор дэлгэрэнхэй. Саг болоод лэ, хэн нэгэнэй гү, али ямар нэгэ нэгэдэлэй ба фирмын презентаци боложол байдаг.

Байгша оной сентябрийн 11-дэ БГУ-гай байшан соо экономико шудалдаг оюутай уласхоорондын AIESEC хамтаралай Улаан-Үдын шотагай комитедэй презентаци үнгэрбэ.

Эндэ хүн зон тиймэнь олон бэшэ, гоёоршые шэмэглэгдээгүй, юрын лэ нуралсалай оршон байдал. Нийтэ эмхинүүдэй ба бизнес-секторэй түлөөлэгшэд уригдаһан байбашье, зал соо ганса оюутад, залуушуул харагдана.

AIESEC хамтаралай Новосибирскын шотагай комитедэй түлөөлэгшэ Иван Гараев презентаци нээхэдэ, тус хамтаралай бии болоһон тухай сугларашадта хоорэжэ үгэбэ.

1948 ондо дайнай үедэ хандарһан бутарһан байдалые бодхоохын, хүгжөөхын тула оюутад нэгэдэжэ, сүтгаа ажалая гэхэн бэшэг Брюсселин нэгэ оюутан Европын гүрэнүүдэй бүхы дээдэ хургуулинуудта эльгэһэн юм. Тэрэ бэшэгтэн долоон гүрэнэй оюутад харюусажа, жэл болоод, Стокгольмдо уулзажа, AIESEC гэхэн оюутай хамтарал

байгуулан түүхэтэй.

Мүнөө энэ хамтарал бүхы дэлхэйгээр оорын түлөөлэгшэдтэй, 86 гүрэнэй 800-гаад дээдэ хургуулинууд тус хамтаралда нэгэдэнхэй. Штаб-квартирань Брюссельдэ байрладаг. 86 гүрэндэ AIESEC-гэй Национальна комитедүүд бии. Тэдэнэр гүрэнэйнгөө шотагай комитедүүдтэй хамтаран, ажалынгаа түсэб AIESEC-гэй Уласхоорондын комитедтэй зүбшөөд, ажалаа ябуулдаг. Эндэ ажаллаһан оюутад салин абадаггүй. Өөрын хайн дураар тэдэнэр хүдэлдэг.

AIESEC экономико шудалдаг оюутай хамтарал гэбшье, эндэ оройдоо 50 процентнь экономистнууд, бэшэниинь ондоо мэргэжэл шудалдаг оюутад ба залуушуул. AIESEC-гэй гол зорилгонь хадаа бүхы гүрэнүүдтэ ажалууһан залуу зоной хоорондо нягта холбоо барисаа байгуулна, бэе бээ ойлоголсон хүдэлмэрилхэ гэхэн бодол болоно. Мүн нуралсал ба бодото ажал ябуулга хоёрлой хоорондо холбоо бэхжүүлхэ асуудал гол гэжэ тоологдодог.

Манай Улаан-Үдын шотагай комитет жэл соо ехэхэн ажал ябуулан, “Золотая Корона”, “Социумбанк”, “Бурят-Азия” компанитай сүтгаа ажалажа, нийтын эмхинүүдтэ ба оюутадта зориулагдаһан эрдэм нуралсалай семинаруудые, тренингуудые үнгэргэһэн байна. Мүн Новосибирск, Екатеринбург, Чебоксары

хотонуудта үнгэргэгдэһэн тиймэ семинаруудай ажада хабаадаа. Эрдэм мэдэс, дүй дүршэлөө тэндэхи залуушуултай танилсуулхын тула оюутайдые хари гүрэнүүдтэ эльгэжэ хургаа программа баһа шухала юм.

Байгша оной октябрийн 28-наа ноябрийн 3 болотор Испаниин нийслэл хото Мадрида AIESEC хамтаралай Уласхоорондын комитедэй съезд

үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Россиншые оюутад тэндэ хабаадаха.

Дэлхэй дээрэ мэдэжэ Мерседес Бенц, Фольксваген, Шелл болон бусадшые фирмэ, компани, банкнууд AIESEC-гэй ажалые дэмжэдэг юм. Манайшые хотын мэри, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комитет, республикын Правительство энэ хамтаралай ажал ябуулгые дэмжэн, туһа хүргэхөөр бэлэн

байһанаа мэдүүлэ.

Үсөөн айлшадтайшые хаа хүниие нилээрхүүлхэ улаан сагай элдхэлүүдгүй, суаан оршон байдалда үнгэрһэн энэ презентаци дулаан, хайн бодолнуудые түрүүлэ. AIESEC хамтаралай Улаан-Үдын шотагай комитедэй ажал ябуулаһан саашадаа амжалттай байһа да!

Л. ГЕРГЕНОВ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хуралдаһан

забхарлалай үедэ.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

Уншатгын ханамжа

КОММУНИСТНУУД БУЛИГДААГҮЙ!

Президентын хунгалтын дүүрэнһээ хойшо хоёр нараһаа үлүүтэй саг үнгэршэбэ. Харин тэрэнэй дүнгүүд олон хүнүүдые гайхуулан зандаа. Ушарын юуб гэхэдэ, арад зоной ажабайдал, ажамидарал найжарха тэмдэг харуулнагүй. Завод, фабриканууд хаагдажа, хүнүүд газар хаагдаһаар, үйлэдбэринүүд үри шэридээ хүрмэлдэһэн зандаа.

Гүрэнһөө салин абадаг хүн зон үнинэй мүнгэ харахаяа болиһон, хэтэрхэдэ, үбгэжөөлнүүд, үхибүүд тэдхэмжээ хүлээ хүлээһээр эсээ. Хулгай, худал, дээрмэдэлгэ бүри түргэдэн. Арай гэжэ ургуулан хартаабха, бусад огородой эдээн хулгайшанай ама руу ороно. Эдэ мэтэ дутуудануудые тоолохо болоо наа, барагдашагүй. Олон миллион хунгагшадтай заханууд мартагдаа. Үйлэдбэриэе найжаруулхабди, зонойнгоо байдалай хэмжээ үргэхэбди гэжэ байжа хэлээшэн хоохон үгэнүүд байшоо. Иимэ мухардалгын харгыда ороод байхадаа, хүнүүд хоорондоо үгэ андалдахадаа, энэ Б. Н. Ельцин хайшан гээд Президент болобо гэшэб гэжэ бээ бээһээ асууна. Ондоо хэнээ асуухаби?

Ийгээд байхадаа, хунгалтын дүнгүүдые үшөө дахин хараад үзэхэ дуран хүрэнэ. Б. Н. Ельцинэй түлөө 40 гаран миллион, Г. А. Зюгановай түлөө 30 гаран миллион хүн дуугаа үгэжэ, 3 гаран миллионийн хэнэйшые түлөө дуугаа үгөөгүй нэн. Хоёр кандидатуудай арга боломжонуудын адлирхуу байгаа наань, Г. А. Зюганов түрүүлжэшые болохо байгаа. Хартай, арга боломжонуудын сасуулашагүй ондо ондоо байгаа ха юм. Баруун гүрэнүүдэй зангаар болохо болоо наа,

хүүлэй хүүлдэ мүнгэ ехэтэйн, материальна боломжотойнь булижа гарана ха юм. Б. Н. Ельцинэй талада бүхы гүрэнэй засагай эмхинүүд, хүдэлмэрилэгшэд, газетэ, журналнууд, радио, телевидени, хизааргүй ехэ мүнгэн бии байгаа. Республика, область, хизаарнуудта тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэнүүдээр толгойлогдоһон тусхай штабууд байгуулагдажа, мүнөөнэй баяшуулай түлөөлэгшэд Ельцинэй этигэмжэтэ нюурнуудаар баталагдаһан байгаа.

Москвагай болон бусад хотонуудай ехэ ехэ ноёд эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй, нютагуудаар хүндэлэгшэ нэмнай, гадна элдэбын эстрадна артистнууд стадион, талмай дээгүүр шаг шууяа табилдажа, “Ельцин—манай Президент!” гэлдэжэ байжа хашхаралдагша бэлэй. Радио, телевидени, газетэ, журналнууд хүнэй хашартар ганса Ельцин тухай бэшэдэг, хэлэдэг нэмнай даа. Мүн Ельцин өөрөө намгала дахуулаад, хото нютагуудаар ябажа, бээ магтажа, намһаа ондоо президент болохоор хүн үгы, “би горогор үндэрби”, зонойнгоо, оройнгоо байдалые найжаруулжа шадаха гэжэ байжа наймһараа нэм шуу. Эхэнэрнүүдые хүтэлөөд, хатараадшые үзөө, заахан үхибүүдые суглуулаад, гэртэхинээ минии түлөө идхагты гэжэ захяадшые үзөө. Ельцинэй тала баригшад коммунистнуудые арадай урда доромжолхо гэжэ нилээд оролдоо. Коммунистнуудые “хурин-улаан” гэжэ нэрлээд, тэдэнэй засагта ерээ наань, эрхэтэнэй дайн болохо, эдихэ ууха юмэнүүд талоноор хубаарилагдаха, 2 килограмм колбасагай түлөө ээлжэндэ зогсохот. 1937-38 онуудтахи мүрдэлгэ-хардалга эхилхэ,

дэлгүүрнүүд хооһорхо, үмсэлэгдэһэн зөөринүүд һөөргөө хамтаруулагдаха, үлэн хоохон саг ерэхэ гэхэ мэтээр демокрадууд хүнүүдые айлгадаг байгаа. Үдэр, хүнигүй радио, телевидени, газетэнүүдэй иимэрхүү юмэ дуулгажа байхадань: “Энэнь юун ааб?”—гэжэ хүнүүд маргажа болоо.

Хэнэйшые мэдэһээр, мүнөө газетэ, журналнууд хэмгүй үнэтэйржэ, олон зон захил хэжэ шадахаяа болиһонхой. Тиин гэхэншни олон шэрээр шэмэглэгдэһэн “Не дай бог!” нэрэтэй газетэ айл бүхэндэ мүнгэгүйгөөр, баалахаһаа наагуур тараагдадаг нэн. Энэ газетые уншахаһаа байха, гартаа барихаяа жэрхэхэш. Эндэ Г. А. Зюгановай, бусад наһатай хүнүүдэй зурагуудые бузар муухайгаар толилхэ юм. Үбгэрэлгэ хүниие гоёодог бэшэ ха юм даа, хэзээдэшые хүн бүхэн энэниие алгасан гаража шададаггүй, нюуршни уршыжа, шүдэ аманшни унажа, дүли, һохор болоно ха юмши. Демокрадууд энэ мэтые юртэмсын табисуурые зайсажа ошохогүйл даа. Үбгэнэ зоние наадалха гэшэ өхэ нүгэл бэд даа.

Тиэхэдэ компарти мүнгөөр, машинануудаар хомор, суглаануудые үнгэргэхэ гэрнүүдые тэрээндэ олдохогүй. Бүхы ажалаа эдэбхитэдэй хүсөөр ябуулдаг байһан. Компартиин бүхы зөөриинь, мүнгиень Б. Н. Ельцин хуряажа абаа нэмнай. Хэрбөөз демокрадууд шэнги арга боломжотой байгаа наа, коммунистнуудай нилээд олон дуу абаха байһандань хүжэг түрэлтэгүй. Тиигэбэшье компартиие яһала олон хүн дэмжээ, 30 гаран миллион хүн бага бэшэ хүсэн. Нэгэ таладаа, мүнөө сагта компартиин засагта ерээшыегүйнь болоо юм гү гэжэ ханахаар, юндэб гэхэдэ, энэ

хооһорһон гүрэнниие хүл дээрэ гаргахань ехэ хүнээр. Демокрадууд өөрынгоо ээмые коммунистнуудай дээрэ тохонь эли. Ороноо тэрэ унагаагаа.

Хунгалтын шаг шууяан замхал хүүлэй хүүлдэ, үбгэржэ талхи болоо үлбэр бэетэй, ажал бүтээжэ шадаа болоһон президенттэй болобош, хунгалтын урда тэрэ тэмсэлэй президент болохо хүнэй наһыа хизаарлаха, бэсын элүүрые шалга зөөри, мүнгэ алганайн хэмжээ элирүүлхэ гэхэн асуудалнуу табигдадаг байгаа. Тэрэ ханаашалганууд тон зүб, тэдэн ханаглажа абанан байгаа наа, мүн үтэлһэн, үбшэн ядуу толгойлогшон байхагүй нэмди.

Зай, Ельцин ханаагаа дүүржэ, шэрээдэе һуужа, ажалшан бэрхэшээлтэй байдалтаа үшөө Уһанда шэнгэжэ байһан хүнүүд хэрэг—өөһэдэнь хэрэг гэжэ хэлсэдэггүй. Иимэ оршон байһан коммунистнууд гараа баруун хуунгүйгөөр, арадайнгаа ажамидар найжаруулха тухай оролдохо байшоо. Мүнөө губернаторнуудай һунга болохонь гэши. Шотагай ноё Федерациин советэй арадай түлөө ханаагаа табидат болоо хайн байха бэлэй. Гадна зүүнэй баригшад сугларжа, арадай патриотическа союз байгуула компарти энэ эмхиин зэрэ оролсожо, саашанхи ажалаа үргэжэ гэжэ шийдээ. Энэ ажал амжалттай байһа да!

С. ШАНЮШКИ

компартиин болон а...

—Владимир Борбодонович Батуевнай табин табан наһанайнгаа баярые тэмдэглээ. Аха, дүүнэрынь, түрэл түрхэмүүдынь хүбүүд, басагад, ханинарынь энэ һайндэргэнь байлсаа. Тиихэтэй хамта, "Россин Федерациин физкультура болон спортын отаичник" гэнэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһыень тэмдэглээбди,— гэжэ спортын хүтжэлтэдэ бага бэшээр кубитаяа оруулһан, бүхэ барилдаагаар аймагай чемпиной нэрэ зэргэдэ арба гара дахин хүртэһэн Данша Ринчинович Раданов ехэл баяртайгаар дуулгаба.

байһан. Эдэнэр лэ "Улаан шодаргатаниие урдаа оруулахагүйл" гээд хурамхаанаархин дэмы хэлсэдэггүй байгаа. Дунда хургуулияа дүүргээд, сэрэгэй албанда ошохо наһандаа хүрэхэдөө, Володя Батуев үетэн нүхэдөөроо армида мордоо һэн. Шэтэ хото хүрөөд, алба хэжэ ябахадаа, юрын сэрэгшэн Батуев нотагайнгаа Сергей Ламатхановтай уулзаба. Тэрэнь жолоошон ябаа. "Боксоор мурьсоонүүдтэ хабааданаб. Тренертэ шам тухай дуулгахаб. Арһан бээлэй баряад туршалан бээл хари... Мэдэжэ байһаб",— гэжэ Сергей нүхэртөө хани

командын гэшүүн болоод ябахадаа, Сибирь болон Алас-Дурна хизаарай чемпиной нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, тренер А. А. Атархановайнгаа этигэл найдальены харюулан байха юм. Тиихэл үедэ Антон Атарханов хадаа боксоор Батуев тухай яһала хани халуунаар магтаалай үгэнүүдые хэлэһэн байдаг. 63 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэн сооһоо "Труд" бүлгэмэй түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө 1965 ондо Орел хотодо болоһон мурьсоондэ хабаадалсахадаа, Владимир Батуев һайнаар мурьсэжэ ябаһаар, нидхээе

АГНУУРИ ЭХИЛЭЭ

Буряад Республикын Правительствын захиралтын ёһоор республикын нотагуудта эхилхэ агнуурийн үедэ хэды шэнээн зэрлиг ан, гүрөөл, булга, хэрмэ болон бусад амитадые агнаха тусхай түсэб баталагдажа, аймагуудай агнуурийн ажахынуудта эльгээгдэбэ.

1996-1997 онуудай агнуури хэзээ, хэдыдэ эхилхэ тухай болзорнууд баталагдаа. Тиин буга, хандагай, гүрөөһэ болон хүдэри агнаха хаһа байгша оной ноябрийн нэгэнһээ ерэхэ жэлэй январийн 15 болотор үргэлжэлүүлэгдэхээр хараалагдаба. Тиихэдэ бодон гахай агнаха хаһа октябрийн 31 болотор үнгэргэгдэхэ болоно. Харин бугын дуудаанай гү, али орооной үедэ эхилхэ агнуури сентябрийн нэгэнһээ эхилээд, октябрийн 10 болотор үнгэргэгдэхээр болзор тогтоогдоһон байна. Тиихэдэ али аймагуудай ангуушадай хэды шэнээн ан олзорилхо гурим хизаарлагданхай. Жэшэнь, республика дотор 300 толгой хандагай, 100 толгой бодон гахай, хойто зүгэй 150 орон агнуурийн үедэ олзорилгодохоор хараатай. Мүн энэ үе соо 3000 булган агнагдажа, тэрэнэй "зөөлэн алтан" гүрэнэй наймаанда гаргагдаха юм.

Агнуурийн ажахынуудай тодорүүлһанай ёһоор, манай республикын нотагуудта баабгайнүүд үсөөн болоо. Тиимэһээ байгша оной агнуурийн үедэ тэдэниие алахань хоригдобо. Т. БАДМАИН.

ДҮРБЭН ХҮЛТЭ ХУЛГАЙШАД...

Түнхэнэй аймагта һүүлэй үедэ шононууд олошоржо, ниитын, үмсыншые үхэр мал хюдажа захалаа. Тиихэдэ нэтэрһэн эдэ арьяатад тосхон, һурунуудта дүтэ шадар бэлшэжэ ябаһан малда дотболжо, амар заяа үзүүлхээ болиһон байна. Аймагай оөһэдэын хүтэлбэрийн захиргаанай гулваа Б. Ускеев шононуудые хюдаха тухай захиралта гаргажа, бүхэ ажахынуудай, национальна паркын хүтэлбэрилэгшэдтэ ойрын сагуудта шононуудые алаха, хюдаха бригадануудые бүридхэхыень уялгалба.

Тиихэдэ шоно алаһан ангуушадые урмашуулахан тогтоохыень ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд мүн уялгалагдаа. 1996 ондо шоно хюдаха тухай республика дотор соносхогдоһон конкурстой зохилдуулан, аймаг соо агнуури хэхэ гурим баталан абтаба. Агнуурийн хэрэгые зонхилдог инспектор И. П. Сороковиков аймаг дотор соносхогдоһон конкурсын дүүргэлтые хинан шалгажа байха болонхой.

Ж. ВОЛОДИН.

СОГТОЙ ДОРЮУН ЗАНДАА...

(Зураглал)

Хурамхаанай дунда хургуулийн долоодохи класста Батын Володийн хуража ябахадаань дүтэ танилнууд болоо зомни.

Энэ хүбүүн тэрэ үедэ солбон шамбай, гүйхэ, харайхадааньшье борхэ, барилдаадшые туршадаг байгаа даа.

Тэрэ холын табин табазургаан онуудаар холын Хурамхаанда бокс, барилдаан гэхэ мэтын зүйлиүүд мүнөөнэйхндэ адли хүтжэлтэ абаагүйл байгаа.

Тийгээшые наань, гүйхэдөө хурдан, утые, үндэрые харайхадаа, санаар ябахадаа, борхэшүүл яһала биил һэн ха. Тэдэнэй дундаһаа онсо шалгарагшадын гэбэл, Буряад нотаг соогоо бага бэшээр суурхалан Октябрь Дамбаев, Николай Распонов, Гомбо Семейшиков, Чимитцо Сьжипова, Аубсама Гармаева болон бусадай нэрэ обогүүдые тоолон хэлэмээр аабза.

Харин табияд онуудай эсэс багаар барилдааша бүхэнүүд манай Хурамхаанһаа урган гаража эхилээ. Тэдэнэй дундаһаа онсо шалгарагшадын Мэлс Харпухаев, Михаил Максимов гэгшэд болоно. Табин зургаадахи оной зунай сурхарбаанда түрүү һуури эзэлһэн Мүргэнэй колхозой механизатор ябаһан Даша Онгонов тухай эндэ тэмдэглэнгүй гарахын аргагүй ха.

Энэл үеэр Владимир Батуев, Игорь Воронов, Гуржап Доржиев гэжэ хүбүүд аймаг дотороо шалгаржа, республикын мурьсоонүүдтэ хабаадалсажа захалаа һэн.

Владимир Батуевай аха Раднажаб, Болдой (Борис) гэгшэд баһал барилдааша, шандаһаа шангатайхан хүбүүд

ёһоор дуулгаба ха.

Хөөрэлдоонэй һүүлээр хэды хоногой үнгэрөөд байхада, сэрэгшэн Батуевые ротын командир дууджа асараад:

—Шамайемнай спортротодо абахань ха. Округой боксернуудай тренер шамайе ерэхэ гүүлэб. Хабаяа туршахал болоолши!— гэжэ ротын командир хэлэб.

Ингээд лэ сэрэгшэн Батуев боксернуудай хорилгонуудта ябажа, Забайкалийн сэрэгэй округ дотор үнгэргэгдэдэг мурьсоонүүдтэ хабаадалсаба. Тиихэдэ хабаадалсаба харуулан мурьсэхэдөө, оорынгоо шэгнүүр соо иалта туйладаг һэн ха.

—Рингдээрэ гаража 93 дахин тэмсээб. Тэдэнэйнгэ 81-дэнй илажа гарааб. Шанга тулалдаанай һүүлээр илажа, гараа дээшэнь үргүүлжэ байхадаа, хүнэй сэдхэлдэ ямар ехэ баяр түрэдэг байгаа гээшэб!— гэжэ СССР-эй спортын мастерта кандидат Владимир Батуев хоорэнэ.

Гурбан жэлэй хугасаа соо сэрэгэй албанда ябахадаа, боксоор үнгэргэгдэһэн мурьсоонүүдтэ хабаадалсахадаа, Владимир Батуев хоёр дахин Забайкалийн сэрэгэй округой, нэгэ дахин Шэтын областиин чемпиной нэрэ зэргэдэ хүртөө юм.

1962 ондо боксоор ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мурьсоондэ орон дотор мэдэжэ Кубасовтай уулзажа, Владимир Батуев очкогой тоогоор диилдээ бэлэй.

Харин боксоор Буряад Республикын суглуулагдамал

шулга сохюулжа, хоёрдохи һуурида гараа юм. Тээд яахабши? Боксгээшэмнай өөрын жама ёһотой ха юм.

Владимир Батуев багшанарай дээдэ хургуулида ажалһаа таһалгаряагүйгөөр хуража дүүргээ. Тиихэ зуураа Хурамхаанайнгаа дунда хургуулида физкультура болон спортын хэшэлнүүдэй багшаар хүдэлөө.

Хүүгэдэй спортивна хургуулида тренерээр ажалажа, олохон залуушуулые бокс, дүрэ буяалдалгын барилдаанай нюусатай танилсуулан гэшэ.

Боксоор Баир Давыдов, Доржо Галсанов, Жаргал Батуев, Баатар Монтоев гэгшэдэнь өөр өөрынгоо шэгнүүрнүүдтэ чемпионууд болоһон гээд тэмдэглэлтэй.

Багша Владимир Борбодонович Батуев залуугайнгаа зали алдаагүй, олонийтын хүдэлмэридэ эдбхитэйгээр хабаадалсадаг. Уран һайханай бүлгэмэй гэшүүдтэй сугтаа хатар наада табижа, уран гоёор дуунуудые гүйсэдхэжэ, нотагаархидаа баясуулан хужарлууддаг.

Буряадай мэдэжэ драматург Д-Б. Батожобай, Б. Эрдынеев гэгшэдэй бэшэһэн пьесэнүүдые табилсаһаншые байха.

Аймаг дотор үнгэргэгдэһэн булта шахуу мурьсоонүүдтэ В.Б. Батуев эдбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Табин табан наһанай үндэр дабаанай оройдо гараашые наа, нотаг нугадаа барилдааша бүхэ гэжэ алдар солотой Владимир Батуев хадаа согтой дорюун зандаа.

Г. БАДМАЕВ.

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

ЭНХЭ ЭЛҮҮР БУСАЖА ЕРЭБЭ

Рустам Салданов гэр бүлэ соогоо аха захы хүбүүдэй нэгэциинь юм. Зүүн-Морин тосхондо ажаһуудаг Дамшин Доржиевич, Ирина Гармаевна Салдановтанай гэр бүлэдэ юутээршые сэгнэшгүй баяр ёһолол болоо һэн. Рустам хүбүүниинь гал дүлөөр соробхилһон Чечен Республикада найман һара соо сэрэгэй уялгата албаяа хэжэ ябаһанаа, амаралтаар гэртээ ерэбэ ха юм. Салданов үнгэрһэн жэлэй июнь һарада сэрэгэй албанда татагдаад, Томск хотодо байрлаһан частыда албаяа хэжэ эхилһэн юм. Тиин эндэһээ Хойто Кавказда, удаань Чечен Республикада эльгээгдэһэн байгаа.

Рустам Түнхэн нотагаһаа сэрэгэй албанда татагдаһан С. Аюшеевтэй суг хамта ябаһан байна.

—Дайн байлдаанай боложо байһан газарта алба хэхэдэ хүнэй айхаар, хүрөөтэй байгаа гү?— гэжэ Рустамһаа асуухада: "— Абаһаар

хүрөөтэй, айхааршые байгаа. Зүгөөр олоороо нүхэд соогоо ябахадаа, саг түргэн үнгэршэдэг һэн. Тиихэдэ айһанаашые марташадаг һэмди. Аюшеев бидэ хоёр Түнхэнһөө, Бэшүүрэй аймагһаа гурбадахимнай хамтадаа ябаабди. Бидэнэрһээ гадна башкир, тува яһанай хүбүүд тэндэ алба хэһэн байна. Хаа яа бидэнэр шэнги Азийн түһөөтэй нюур шарайтай милицийн хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, хурахада хальмаг, яхад хүбүүд байдаг бэлэй.

Бидэнэр Чечен Республикаһаа гаргагдаад, алба хэжэ байһан газартаа хүрэжэ ерээ һэмди".

Рустам 1993 ондо нотагайнгаа дунда хургуули дүүргэһэн юм. хургуулида хуража ябахадаа, эдиршүүлэй дунда аймаг соогоо үнгэргэгдэдэг боксын мурьсоонүүдтэ түрүү һурунуудые нэгэнгэ бэшэ эзэлдэг, һайн бэлэдхэлтэй спортсмен юм.

"МУНДАРГА" газетһээ.

С. БАДУЕВАЙ фото.

Жаахан хөөрхэн тоншуул.

ҮХИБҮҮДЭЙ ТҮЛӨӨ

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай 65-дахи сезоноо нээхэ сагынь тулажа ерэбэ. Октябрийн хүүл, ноябрийн эхин багаар заншалта ёноор сезоноо нээхээр хараалнабди. Тиигээд Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэлтэй зэргэ бүридэлгэдэнь оролсоһон арадайнгаа соёл болбосорол хүгжөөлсэхэ зорилготой нёдондо жэлһээ эхилжэ ябуулһан "Алтан соёмбо" гэжэ программынгаа нэгэ халбари болохо хотын хургуулийн үхибүүдтэ буряад хэлэнэйн хэшээлдэ нэмэлтэ болгон, онтохон-зүжэгүүдые бэлдэһэн зандаабди. Мүнөө жэл хургуулинуудаар ябажа, хэшээлэйн үедэ үхибүүдые хабаадалсуулан, олон зүжэгшэдтэй нэгэ хэшээлэй хэмжээтэй "Арсалан үнэгэн хоёрой онтохон" гэхэн мэдээжэ

уран зохёолшо, драматург, журналист Михаил Батоннай зүжэг мүнөө бэлдэжэ эхилээбди. Найруулагша Юрий Александров 6-7 зүжэгшэдөөр хамтараад табижа байна. Сентябрь харын тэн хахадһаа хойшо тэрэмнай бэлэн болохоор хараалагдана. Хажуугаарнь манай Буряад орон өөрын үндэһэн циркгүй ха юмдаа. Хүршэ Монгол гүрэмнай өөрын үндэр шатын цирктэй. Тиимэһээ тэндэһээ дүршэл абажа, уян нугархай хүбүүд басагадые хургажа, өөһэдынгөө арад түмэндэ цирк бии болгохо түсэб табигдаа. Үнгэрэгшэ хабартаа арбан наһа гүйсэжэ ябаһан үхибүүдые монгол багшанар хоёр шатаар шалгаба. 1-дэхи лицей-интернадайд, спортзал соо уян нугархай хүгжээдэ шэлэжэ абаһан байнабди. Тиигээд мүнөө энэ сентябрь харын 15-16-17-до

үглөөнэй арбан сагта тэрэл хургуулида үшөө дахин шалгалтын нэмэлтэ шата үнгэргэбэбди. Түрүүшын 2 шата гараһан үхибүүдые тэрэл спортзал соо сентябрийн 19-20-ной үглөөгүүр 10 сагта суглуулхабди.

Арбаад наһанай эдэ үхибүүд соёлой болон искусствын колледжын дэргэдэ суута монгол циркын багшанарай хургаал доро энэ эрдэмээ шудалхаар хараалагдана.

Бүгэдэ буряад улас өөһэдын үндэр шатын цирктэй болоёл гэжэ манай театр уряална.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ, театрай литературна талые даагша.

Оюутадай

ажабайдал

АЖАЛЫНЬ АМЖАЛТАТАЙ

Сагаймнай хүрдэ эрьелдэ эрьелдэһээр, газаамнай алтан намарые айлшан болгожо асарба. Зунай амаралташы дүүржэ, нютаг нютагаа зорихон оюутад хөөргөө бусажа, хуралсалаа үргэлжэлүүлнэ.

Һаян үдэрнүүдтэ зундаа оюутадай тусхай отрядуудта ажалаһан хүүүд, басагад хүдэлмэрээ амжалтатайгаар дүүргэжэ, хургуулинуудтаа бусаа.

Сентябрийн эхээр манай Улаан-Үдын дээдэ хургуулинуудай оюутадай отрядууд аяар холын Камчаткаһаа бусажа ерэбэ.

Тэндэ залуушуул загана олзборигын заводто бүхэли зундаа хүдэлһэн байна. Мүнөө жэл заганаһай элбэг байһан дээрһээ хүдэлмэригүйдэнгүй, оюутад яһала ехэ мүнгэ олоһон байха юм.

Амаралтынгаа үедэ өөһэдыгөө хангаха гэжэ оролдодог залуушуул Камчатка ошожо, ехээр шүүбэ гээд онсолотой.

Зундаа ябадаг 101-дэхи поездын проводнигуудаар хүдэлһэн оюутадшые хүдэлмэрээ амжалта түгэс дүүргэжэ.

Сентябрийн 13-15-най үдэрнүүдтэ "Сарма" гэхэн оюутадай отрядуудай Буряадай республиканска штаб Байгалай дэргэдэхи Энхэлэгэй аяншалагшатай баазада "Оюутадай зун-96" гэхэн слёт үнгэргэбэ. Байгалай эрьедэ амархынгаа хажуугаар, оюутад элдэб конкурс мурьсонүүдые үнгэргэжэ хүхихэн байна.

Б. БАДМАСАНЖИН.

Бэлитэй дуушан Дарима Дугданова хангюурдана.

М.ШАНТАКОВОЙ фото.

Түүхын хуудаһа ирахада

БУРКАВДИВИЗИОНҺОО ЭХИТЭЙБДИ

Буряадай морин сэрэгэй дивизион олон буряад командирнуудые, дайладалга багшагай шадбаритай сэрэгшэдые коммунист үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэ байгаа.

5-дахи Кубанска морин сэрэгэй бригадын командир К. К. Рокоссовский, маршалнууд К. Е. Ворошилов, С. М. Буденный, В. К. Блюхер болон республикын тэрэ үеын хүтэлбэрилэгшэд М. М. Сахьянова, М. Н. Ербанов түрүүшын буряад сэрэгшэдые бүридхэхэдэ ехэ нүлөө үзүүлһэн түүхэтэй.

Мүнөө хүрэтэр Буркавдивизионной үсөөхэн лэ сэрэгшэд мэндэ ябанабди. Минин мэдэхэдэ, бидэней дулдаһаа гараһан фронтовик, уран зохёолшо Социалист Ажалай Герой Цогто Номтоев олонийтын ажабайдалда хабаадалга амар мэндэ ябана.

Би 1937 ондо Буркавбригадын хургуули дүүргэбэ. Хүдөөһөө ерэхэн хургуули тус хургуули олон юумэндэ хургаа. Совет гүрэнэй мэдээжэ генерал - И. И. Балдынов, И. О. Тухеев, Ф. Т. Будажабэ Буркавдивизиондо хургажа, сэрэгшэ зам эхилһэн түүхэтэй. Буряадай түрүүшын Советскэ Союзай Герой Г. У. Гармаев, Улаан Тугай болон Ленинэй ордендо Тернопольско бригадын командир Советскэ Союзай Герой полковник В. Б. Борсоев, 1929 ондо хитэ милитаристнуудтай байлдаһан, удаань Смоленск шадарай партизануудтай суга хүтэлбэрилэгшэ, 1943 ондо Ленинэй ордендоор шагнагдаһан Г. В. Очиров гэгшэ Буркавдивизионһоо сэрэгэйнгээ намтар эхилһэн юм.

1925 ондо И. В. Балдынов Ленинградай морин сэрэгэй училищид дүүргэбэ. Буряадай дивизиондо взводой командираар томилогдоо, 1929 ондо И. И. Балдынов КВЖД-гэй байлдаануудта шалгаржа, тон түрүүшынхээ Дайладалга Улаан Тугай ордендо хүртэһэн түүхэтэй.

Буряад оройной алишые нютагта эрэлхэг сэрэгшэд байха. Аха зоно баатаршалганууд, дүлэтэ жэлүүд түүхын гүн руу холодоно. Амиды манда ябаһан баатар сэрэгшэд, түрэл гаралын, аша зээнэрын Буркавдивизионһоо баян түүхэ хэргэжэ, хожомро үри хүүтэдтэ хөөрөжэ үгэхэ аабта гэгшэ ханагдана, - гээд Г. Ц. Дамбаевай хэлэхэдэ, зүбтэйл гэжэ ханагдана бэлэй.

ЛЕНИНГРАДАЙ БЛОКАДА

Хасаан нуурай эрьедэ японтоние бута сохиходо, аргагүй ехэ баатаршалга гаргаһанай түлөө Г. Ц. Дамбаев 1938 ондо Улаан Одоной ордендоор шагнагдаба. 1939-1940 онуудта финнүүдтэй болоһон дайнда Гуржаб Цыденжапович тагнуулашадай взводой командирай тушаалда байлдаа. Бээ һайн мэдэжэ, дайладалхадаа, нилээдгүй дүршэлтэй сэрэгшэ болоһон байгаа.

Финнүүдтэй дайн оройдоо 105 үдэр соо үргэлжэлбэ. - Бидэнэртэ үбэл һаад ушарууддаг бэлэй. Финнүүдтэй болоһон дайндахыи ээмэтэй байһые мүнөөшые болотор хүсэд ойгоогүй ябанаб. Гуржэ толгойлогшодой адуугаар 70.000 манай сэрэгшэд алуулһан, 176.000 хү шархатаһан, - гэжэ буурал толгойтой ветеран шаналан хөөрөө һэн.

1941 он. Сентябрь һара. Немец фашистнууд Ленинградые хүрэлжэлхэ Ленинград хотодо сэрэгэй алба хэжэ байһан Г. Ц. Дамбаев, ингэжэ хөөрөө Ленинградай 2 миллион 887 мянган эрхэтэд, тэрэ тоодо хахад миллион үхибүүд хүрээлэгдэ оробо. Блокадын үедэ эгээл хүндэ асуудалын эдэтэ байгаа. Юуб гэхэдэ, "Ехэ газартай" холбоогүй байһан бишуу. Сэрэгшэ хотынхидто али болохоор туһа хүргэхые оролдодог һэн.

Сентябрь харын хуушаар Ленинградай эдээ хоолой фабрике немецүүд галдажархиба.

Г. Ц. Дамбаевай хүтэлбэрилдэг взвод түймэрые бэрхээр унтаргажа, шир хадагалаатай эдээ хоолой ноосэнүүдэй хахадыень абарһан юм. Энэ харгалһан үндэрөөр сэгнэжэ, хоёрдохые "Шэн зоригой түлөө" медаль барюулагдаба.

- Түмэр харгыда зогсоһон вагонуудһаа, пиво шанадаг заводуудай скандуу сооһоо хурил, тоһо, маргарин оложо, хотын штабта тушаалабабди. Бидэнь хүншидо тагнуулда гараха ажалтай һэмди. Дээрэ нэрлэгдэһэн харгалһан түлөө гурбадахыа "Шэн зоригой түлөө" медалар шагнагдаба.

1943 он. Январин янгинама хүйтэн. Үлэн хоһон гээһинь тэсэһэгшэ... Түмэр залһан оройдоошые үгы шахуу. Ленинградай зон сабуу, малай, минигэй нохойн арһа шанажа элдэг, вазелин, глицерин буйлуулдаг болобо. Адуу нуураар үбэлдөө эдээ хоол одоошые ерэжэ эхиабэ. Тийбэшые эдээ хоолой тон шанга хинаалта доро үртэдэг байгаа.

268-дахи стрелково дивизион, һүүлдэнь суута 64-дэхи гэжэ нэрлэһэн арминин бүридэдэ Ленинград хотые дайсанһаа абарһан. Октябрыска тэрэ замые хамгаалгада онсо шалгарһанай түлөө Г. Ц. Дамбаевта "Шэн зоригой түлөө" гэхэн медаль барюулагдаа.

1944 он. Январь һара. Манай сэрэгүүд немец булимтарагшадые буталһан Ленинград хотодо баруулжаа наһнаба.

Сэрэгшэ Гуржаб Дамбаев Великие Луки, Новгород, Прибалтика республикануудые, Калининград хотые дайсаңгай гарһаа сүлөөлэсөө. 1944 оной апрелин һүүл багта Берлин абалгын байлдаануудта хабаадажа, "Шэн зоригой түлөө" медалар аяар табандахыа шагнагдаба. Май харын 3-да Берлин хотые эзэлэб, Илалтын һайндэрые эндэл утгаа бэлэй.

1949 он болотор Берлин хотодо албая үргэлжэлүүлэсэ. Майор нэрэ зэрэг болоод, нютагаа бусажа ерэхэн юм.

Бага наһанһаа өөртөө харюусалгатайгаар хандадаг, хасаг уттай Гуржэ Цыденжапович Дамбаевай дайшалһы зам тобшохоноор нимэл даа.

В. БАТОНОВ

"Правда Бурятии" газетын редакциян экологиин болон зооной ороноо шэнжэлэлгын таһагые даагша БУТЫРИНА Светлана Никитичнагай гэгтын аюулда орожо, наһа бараһантайнь дашарамдуулан, Буряад Республикын Президентын ба Правительствоын хэлбэлэй албан туһалда болон дүтын нүхэдтэ гүнзэги шаналаа гашуудалаа мэдүүлэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Table with contact information for the newspaper, including editor's name (А. Л. АНГАРХАЕВ), address (670000, Улаан-Үдэ), phone numbers, and subscription rates.